

naša zemlja

OB DOGODKIH, KI SPREMLJAJO GRADNJO HITRE CESTE IN ZNANSTVENO-RAZISKOVALNEGA CENTRA

Pravico imamo zahtevati, da tudi sami sodelujemo pri izbirah in smernicah prostorskega načrtovanja

«...Vedi, zemlja ta je naša, tvoji dedi spijo v njej, zanjo bori se naprej...» Verzi, ki so si jih kulturna društva z Repentabra, iz Zgonika, s Proseka - Kontovela, iz Križa in Nabrežine izposodila pri nabrežinskem rojaku Igu Grudnu kot geslo za nedeljsko kulturno srečanje, ki je bilo posvečeno boju naše narodnostne skupnosti za zakonite pravice globalnega zaščitnega zakona, so v sedanjem trenutku tako zelo aktualni, kot malokdaj v preteklosti. Na našem teritoriju se načrtujejo novi posegi, za uresničitev katerih nam bo ponovno odtirgan del našega življenjskega prostora. Načrta o uresnitvi prometnice med Sesljanom in sedmim pomolom ter o izgradnji znanstveno raziskovalnega centra južno od ceste 202, od Banov mimo Trebč in Padrič, namreč terjata razlastitev okrog 2.600.000 kvadratnih metrov široke površi.

Kmečka zveza

NUDI ČLANOM SINDIKALNO IN STROKOVNO POMOČ ZA:

- davčne, pravne, urbanistične probleme
- prošnje za kmečke prispevke
- vodenje knjig IVA in prijave dohodkov
- urejanje zapuščin in lastništva
- dvolastništvo
- dovoljenja za osmice in prodajo domačih pridelkov
- kmetijske zadruge

PATRONAT KZ INAC
UREJUJE BREZPLAČNO
VSAKOMUR PROŠNJE ZA:

- invalidske in starostne pokojnine
- uveljavljanje jugoslovanske pokojninske dobe
- povrnitev nezgodnih in zdravstvenih stroškov
- vpis in izbris s seznamov kmetov, obrtnikov in trgovcev
- vse zadeve s področja socialnega varstva in skrbstva

ne, ki je skoraj v celoti last slovenskega človeka.

Te razlastitve, ki jih je treba pristeti onim, ki so se vrstile v vseh povojnih letih, ki so nam najpogostejše odvzele rodovitno zemljo in ki so hudo okrnile gospodarski potencial slovenske narodnostne skupnosti, bodo tudi tokrat naši skupnosti povzročile veliko gospodarsko in nacionalno škodo. Takrat so bile utemeljene kot neobhodno potrebne za javno korist, vendar pa v večini primerov niso dale pričakovanih rezultatov; v številnih primerih so se, nasprotno, izkazale za neupravičene, ali celo škodljive za celotno družbeno skupnost. Kar pa je najbolj prizadelo slovensko narodnostno skupnost je dejstvo, da so se zmanjšale obdelane in zelene površine: tako je utrpela dvakratno škodo: omejil se je obseg nekaterih tradicionalnih gospodarskih dejavnosti in hkrati znižalo narodnostno ozemlje.

Zato kot narodnostna skupnost sedaj upravičeno zahtevamo, da se vsi sedanji in morebitni posegi na ozemlje strogo omejijo, da se prej preverijo možnosti bolj smotrne izrabe številnih obstoječih objektov in zaseženih površin (kar predvsem velja za znanstveno raziskovalni center), ki so v veliki meri pomanjkljivo, ali celo popolnoma neizkoriščeni. Obenem podarjamo, da po izkušnjah, ko smo bili primorani žrtvovati obsežne površine, ki so bile v naši lasti, nismo več pripravljeni pasivno sprejemati podobnih odločitev, ne da bi predstavniki celotne in ožje skupnosti sodelovali o projektih, ki terjajo nadaljnje žrtve in brez istočasnega ustvarjanja pogojev za nujno enakopravno in družbeno rast.

Po drugi svetovni vojni je bil teritorij tržaške pokrajine skoraj v celoti v rokah slovenskega človeka; takrat pa je tudi zelo poraslo zanimanje za ta teritorij, tako da je prihajalo do raznih oblik odtujevanja slovenske zemlje, ki so v glavnem potekale v dveh smereh: nasilno z razlastitvami (begunska naselja, industrializacija, prometne in druge infrastrukture, delna urbanizacija) ter nenasilno (kar je težko izslediti na teritoriju) v smislu, da so nekatera športna društva ter posamezniki z očitnimi gradbeno spekulacijskimi nameni odkupovali zemljišča, ko so izkoriščali vsakršno pomanjkanje primerne in moderne urbanistične zakonodaje.

Slovenski raziskovalni inštitut je opravil precejšnje delo za osvetlitev sprememb lastništva na tržaškem ozemlju, posebej še na območju predvidene industrijske cone. V razdobju 1966-1976 je na omenjenem območju menjalo lastnika dobrih 7 od sto celotnih površin. Analiza sprememb lastništva je pokazala, da veljajo med kupci in prodajalci naslednji odnosi, in to z več kot 75-odstotno zanesljivostjo: prodajalec je vaščan (domačin), Slovenec, socialno ogrožen, ki je zemljo prodal zaradi ekonomske nujnosti. Kupec pa je meščan, Italijan, ekonomsko dobro preskrbljen, ki je zemljo kupil za izrabo prostega časa. Menjava lastništva je nenasilna oblika odtujevanja zemlje slovenskemu prebivalstvu. Kakšna pa je narava nenasilnosti, je bilo razvidno že iz oznake prodajalcev in kupcev: prodaje se večinoma dogajajo zaradi socialne stiske slovenskih lastnikov zemlje, ki doživljajo neprestan pritisk s strani nekmečkega italijanskega prebivalstva, željnega izrabe zemlje v rekreacijske namene.

Druge oblike nenasilnega odtujevanja slovenske zemlje je dokumentirano prikazal tedanji tajnik Kmečke zveze Lucijan Volk v svojem referatu na konferenci o manjšinah, ki je bila v Trstu leta 1974; med te oblike je na primer prišel ustanovitev «kraških naravnih rezervatov» leta 1971 na površini 55 milijonov kvadratnih metrov (skoraj polovica tržaškega Krasa); njihov osnovni namen je zavarovanje naravnih posebnosti tržaškega Krasa; pri tem je praktično izključen vsak človekov poseg. Dejansko to pomeni, da je domače prebivalstvo bistveno za-

vrto pri izrabi skoraj polovice kraških, čeprav manj obdelanih površin. V zvezi s tem zahtevamo, da je treba odpraviti vinkulacijske predpise, ki jih glede teh predvideva deželni urbanistični načrt (PUR). Nadalje: nakupi s strani raznih družb z bolj ali manj jasnimi spekulativnimi nameni: zavarovalniška družba Lloyd Adriatico je leta 1964 odkupila 95.000 kvadratnih metrov zemlje v katastrski občini Gabrovce in na njej zgradila naselje Le Girandole; pet let kasneje je odkupila 7.000 kvadratnih metrov v katastrski občini Prosek, 30.000 kvadratnih metrov v katastrski občini Kontovel in 44.000 kvadratnih metrov v katastrski občini Repen, manjše parcele pa še v drugih katastrskih občinah.

Družba Marmifera Gorlato je leta 1954 v devinsko-nabrežinski občini odkupila 320.000 kvadratnih metrov zemljišča; športno društvo società sportiva del Carso e dei Campi di Golf je od leta 1960 dalje odkupila 130.000 kvadratnih metrov v bližini Padrič. Jasno je, da sta se obe družbi oskrbeli z zemljo na račun domačinov.

Posebno poglavje pa je nasilno odtujevanje slovenske zemlje, ki je prizadelo ne le posredne razmere domačinov, ampak tudi nji-

A. S.

(Nadaljevanje na II. strani)

Glavni svet Kmečke zveze razpravljal o najbolj žgočih problemih kmetijstva

V četrtek, 25. marca, je bila prva seja glavnega sveta Kmečke zveze po letošnjem obnem zboru te naše zaslužne strokovno-sindikalne organizacije, ki se je odvil 14. marca.

Predsedujoči Mirko Križmančič je uvodoma poudaril množičnost udeležbe kmetov na obnem zboru in jo pripisal čedalje prodornejši vlogi in rastoči učinkovitosti KZ, zlasti pa še dejstvu, da so se zborovalci prvič sestali na podeželju, to je v Boljuncu (izvzeti je seveda treba priložnost 30. obletnice organizacije, ki je bila proslavljena na Opčinah).

Pri nadaljnji oceni obnega zbora so člani glavnega sveta soglasno in ogorčeno obžalovali okoliščino, da se niti pristojnemu deželnemu odborniku niti njegovim podrejenim ni zdelo potrebno in uместno prisostvovati letni skupščini KZ, čeprav ta organizacija dostojanstveno in stvarno zastopa skoraj prav vse kmetovalce Tržaškega. Odbornik (ali njegov zastopnik) bi se na obnem zboru pač lahko neposredno seznanila s potrebami kmetov in delovnim programom Kmečke zveze. Odsotnost kogar koli iz deželne uprave le še potrjuje, da slednja nima nikakega posluha za naše kmetijstvo in da se morajo torej kmetovalci s Kmečko zvezo sami boriti za svoje lastne pravice ter interese celovite narodnostne skupnosti.

Glavni svet je nato potrdil Alfonza Guština na predsedniškem položaju in Alojza Debelisa ter Dušana Kodriča na podpredsedniškem. Sledilo je imenovanje strokovnih komisij za vinogradništvo (odgovorni je Danilo Lupinc), za cvetličarstvo (Miloš Kralj), vrtarstvo (Dušan Kodrič), živinorejo (Mirko Križmančič), dvolastništvo (Alojz Križmančič), zadružništvo (Dušan Kodrič), jesarstvo (Lucijan Malalan) in za tisk (Lucijan Volk). Komisije obravnavajo specifične probleme poverjenih jim področij, sestajajo pa se na poziv tako odgovornih kakor posameznih članov.

Glavni svet je nato obravnaval program delovanja v letu 1982, o katerem je sicer tekla razprava tudi na obnem zboru. KZ bo usmerila vse svoje energije v uresničevanje smernic, ki so izšle iz I. konference o kmetijstvu na Tržaškem, in kmetijskega razvojnega načrta, ki ga je ob odločilnem prispevku KZ izdelala Kraška gorska skupnost. Vso pozornost bo KZ seveda še naprej posvečala žgočemu problemu odtujitve 250-300 hektarov zemlje našim kmetom in siceršnjim zemljiškim lastnikom za potrebe hitre ceste in znanstveno-raziskovalnega centra. Veliko pažnjo bodo organi KZ nadalje posvetili urbanistični problematiki in potrebi po «aktivni zaščiti zemlje» s pospeševanjem razvojnih možnosti kmetijstva, za

kar je zadolžena deželna uprava. Enako velja za posamezne regulacijske načrte. Glede jurskih pravic bo treba izdelati tehtno študijo (tozadevni problemi so med našimi ljudmi kljub vsemu premalo poznani), z druge strani pa likvidirati jus vsem, ki do tega imajo pravico. Nazadnje bodo organi KZ zastavili vse svoje moči v krepitev uradniškega poslovanja v smeri čim večje učinkovitosti.

Organizacijski problemi: po analizi postopka za razlastitve zaradi hitre ceste je glavni svet odločno sklenil, da se bo Kmečka zveza vsestransko angažirala za to, da se bodo spoštovale vse zahteve prizadetih ljudi.

V diskusiji je bila velika pozornost posvečena podražitvi vode v miljski občini na 1.400 lir za kub. meter. To pomeni hudo škodo v prvi vrsti za vrtnarje in cvetličarje, če pa se bo pojav še raztegnil, bo dramatično oškodoval celovito kmetijstvo. Glavni svet je sklenil, da pri pristojnih oblasteh zahteva ustrezno rešitev tega vprašanja, sicer tako, da bi kmetovalci vodo plačevali ceneje. Možnosti je več: posebni prispevki, znižane tarife (kot so npr. bile v veljavi za časa Zavezniške vojaške uprave) in podobno; vsekakor pa je nujno treba preveriti stvarne možnosti, kako kar najsmotrnejše in najceneje pridobi

(nadaljevanje na IV. strani)

Razlastitve na Krasu

Kraj	Razlog	Leto razlastitve	Površina v kv. m
DEVIN	Begunska naselje	21.8.1948	366.619
SESLJAN	Begunska naselje (občinski upravi je bil vsiljen prefekturni komisar za ratifikacijo razlastitve)	1955-1962	220.800
KRIŽ	Begunska naselje	1953	58.577
KRIŽ	Begunska naselje	1960	26.804
KRIŽ	Begunska naselje	1960	12.823
BOŽJE POLJE	Begunska naselje	1954	27.680
PROSEK	Begunska naselje	1954	16.000
KONTOVEL	Begunska naselje	1960	72.574
KONTOVEL	Begunska naselje	1960	10.500
KONTOVEL	Begunska naselje	1960	31.800
OPČINE	Begunska naselje	1953	95.444
OPČINE	Begunska naselje	1953	157.000
OPČINE	Otroško naselje	13.7.1951	124.290
OPČINE	Načrt za ljudske gradnje	sedaj	83.600
PADRIČE	Begunska naselje za tujce	1953	63.000
PADRIČE	Poboljševalnica (bivše begunska naselje)	16.3.1950	54.735
PADRIČE	Centrala ENEL	1966	122.500
DEVIN - PADRIČE	Državna cesta 202	1947	700.000
OPČINE	Vojaško športno igrišče		78.000
OPČINE - PROSEK	Vojaško letališče		74.000
BRIŠČKI	Smodišnica	1966	280.000
REPEN	Strelišče		300.000
FERNETIČI	Tovorno postajališče		280.000
DEVIN - PADRIČE	Avtocesta	sedaj	1.000.000
PADRIČE - TREBČE	Znanstveno raziskovalni center	sedaj	1.600.000
- BANE			
Služnosti: naftovod, plinovod, bencinovod. Na Padričah je 20 let obstajalo smetišče.			
Razlastitve za Ustanovo tržaške ind. cone — EZIT			
Razlastitve za ljudske gradnje približno			
			11.471.500
			1.250.000

